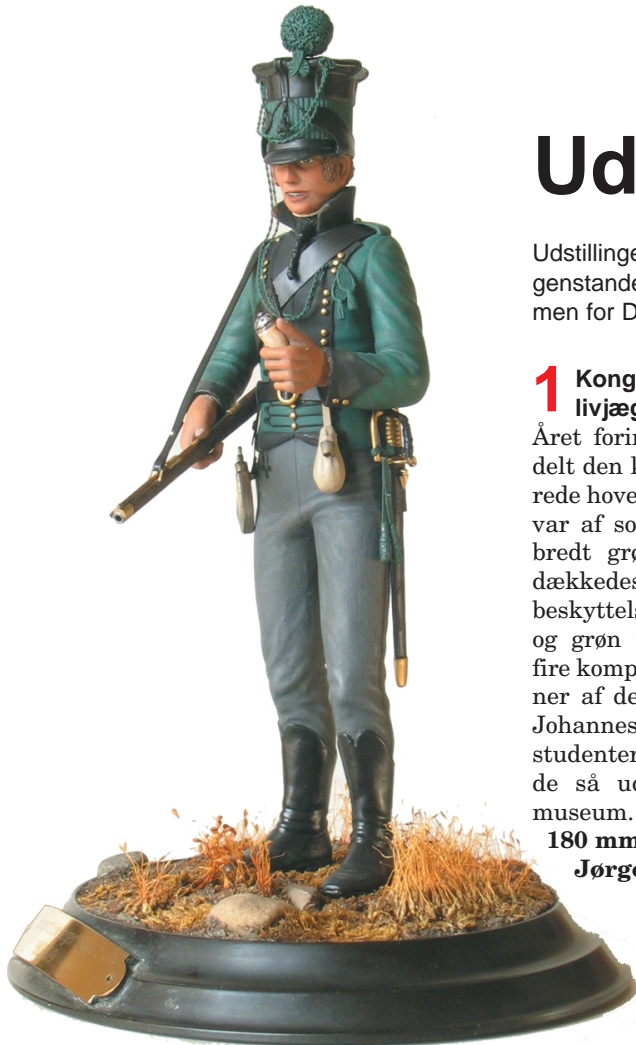

Udstillingskatalog

Udstillingen præsenterer et udvalg af figurostillinger og modeller, samtidige genstande og forskellige afbildninger med det formål at vise glimt af de farverige, men for Danmark-Norge så katastrofale, krigsbegivenheder i 1807.

1 Kongens Livjægerkorps, livjæger

Året forinden havde korpset fået til-delt den karakteristiske polsk inspire-rede hovedbeklædning, czapka'en. Den var af sort læder med grøn kokarde, bredt grønt hattebånd, som næsten dækkedes af en opklappet sort nakkebeskyttelse, rund grøn fjer (pompon) og grøn fangsnor. Korpset bestod af fire kompagnier à 100 mand – alle søn-ner af det københavnske borgerskab. Johannes Senn (1778-1861) har malet studenter og kongelige livjægere, som de så ud i 1807, Københavns By-museum.

180 mm figur af egen produktion, Jørgen Biering

nem hæder for et frivilligt krops. At det var en særdeles hårdtslående enhed, forstår man på samtidige engelske officerer, som mente, at alt mandskabet måtte bestå af officerer, så professionelt, som det kæmpede.

54 mm figurer produceret af Gert Strande Sørensen, E. Hald

3 Den Kongl. Livgarde til Hest

Hærens fornemste regiment be-stod af to eskadroner på til sammen 148 mand. Under belejringen i 1807 udførte enheden vagt-, ordonnans- og patruljetjeneste, og den indgik med den ene eskadron i den styrke, der den 20. august gennemførte et udfald fra København. Udfaldet blev understøt-tet af danske kanonbåde og havde til formål at neutralisere et britisk batte-ri ved Svanemøllen. Men forsøget mis-lykkedes. Livgarderen til Hest var bevæbnet med dragonpallask M 1785, en rytterkarabin og to rytterpistoler. Opstillingen viser mandskab fra begge eskadroner - liveskadronen med liv-estandarden og røde toppe på fjerene – og 2. eskadron med blå toppe på fjer-ene, hertil paukeslager og to trompetere.

54 mm figurer af egen produktion, John Winther Hansen

2 Kongens Livjægerkorps, officer og overjæger (underofficer)

Efter korpset havde udvist stor tap-perhed i 1807, blev det bestemt, at det fremover skulle rangere som en enhed i Hæren og ikke som tidligere i Landeværnet. Det var en meget for-

4 Sjællandsk Rytter Regiment

Som de øvrige rytterregimenter bestod enheden af fire eskadroner med en samlet styrke på 664 mand. Denne type rytteri skulle kunne kæmpe til hest, og dets klassiske kampform var det massive kavaleriangreb i tæt sluttet linie, startende i trav, over karriere og afsluttende i galop. Ligesom i infanteriet bar mandskabet den sorte runde hat med opklappet skygge og med hvid fjer og krampe på venstre side af hatten. Fangsnoren var gul/rød med to kvaster, og på forsiden af hatten var anbragt et rhombeformet messingskilt med initialerne R.R. for Rytter Regiment. Bevæbningen var rytterpallask M 1797, karabin og to rytterpistoler. Flankørerne var bevæbnet med riflet dragonkarabin M 1798.

54 mm Ole Høyer figur, hest fra Historex, E. Hald.

5 Svanemøllen 20. august

To hestgardere og en livjæger.

54 mm konverterede Historex figurer, John Sjöberg

6 Danske Livregiment til Fods, Grenaderkompagniet

Som alle danske linieinfanteriregimenter bestod regimentet af to bataljoner med hver fem kompagnier, hvoraf de fire var musketerkompagnier. Første bataljon talte tillige et grenaderkompagni og Anden bataljon et jægerkompagni – begge elitekompagnier. Det danske infanteri var siden 1789 organiseret i brigader à to regimenter, begge med samme kendingsfarve på krave, rabatter og ærmeop-

slag. For at kende regimenterne i hver brigade fra hinanden, bar det ene hvid kantning, det andet ingen kantning. Danske og Norske Livregiment dannede sammen en brigade, der begge havde strågul som kendingsfarve. Forskellen mellem de to var, at Norske Livregiment havde hvid kantning og Danske Livregiment ingen. Norske Livregiment til Fods havde desuden sorte skulderklapper som minde om dets stamregiment, Studenterkorpset, senere Kronprinsens Regiment, fra Københavns belejring 1658.

Grenaderer fik fra 1803 bjørneskindshue med messingskilt og var bevæbnet med hærens standardmusket M 1774 eller senere.

54 mm figurer af egen produktion, Hans Chr. Wolter

7 Danske Livregiment til Fods

Opstillingen viser en officer, en fanebærer, der bærer den gule fane med blå kant om Danmarks våben og røde flammetunger, en trommeslager, syv musketerer og en underofficer. Regimentet var garnisoneret på Sølvgade Kaserne i København. Det deltog i flere udfald fra København: ved Svanemøllen den 20. august, ved Blågård den 25. august og ved Classens Have den 26. og 31. august. De to bataljoner led et samlet tab på 11 døde og 55 sårede.

54 mm Ole Høyer figurer, John Winther Hansen

8 Danske Livregiment til Fods, "Der mangler en knap!"

En officer til hest der inspicerer to jægere. Regimentet havde hvide metalknapper og det er sådan en, den ene jæger nu må se at få syet på. Regimenternes jægerkompagnier bestod af skarpskytter uddannet i åbne kampformationer. Under kamp blev jægerne typisk sendt frem i skyttekæder foran linieopstillingen, dels for at beskytte hovedstyrken mod modstanderens skyttekæder og dels for at skabe uorden i modstanderens geled-der ved at beskyde især officerer og befalingsmænd. Regimentsjægerne var således elitetropper og man udtog oftest små og kvikke folk til tjenesten.

54 mm Ole Høyer figurer, John Winther Hansen

1807

KRIGEN PÅ SJÆLLAND

7

8

9

9 Norske Livregiment til Fods

Opstillingen viser en officer, en fanebærer med en tilpasset grenaderfane - altså ingen egen regimentsfane, en trommeslager, syv musketerer og en underofficer. I København havde enheden en bataljon, som deltog i de samme udfald som Danske Livregiment til Fods. Regimentet var specielt hvad faner angik, idet det havde både en gul og en sort fane - begge med gul kant om den norske løve og med hvide flammeter. Den sorte fane blev indført 1802 til minde om perioden, hvor det var Kronprinsens Regiment samt til minde om regimentets stamenhed, Studenterkorpset fra 1658, som var klædt i sort og bar sorte faner.

54 mm Ole Høyer figurer,
John Winther Hansen

10

10 Marineregimentet

Enhedens fire bataljoner var stationeret bag Københavns volde for at forhindre desertion. Mandskabet blev brugt til vagttjeneste bl.a. i Kastellet. Marineregimentet var formeret af de tiloversblevne hvervede soldater fra alle regimenter, da hæren fra 1803 gik over til kun at anvende nationalt udskrevet mandskab. Generalhvervekommissionen fortsatte med at hverve for regimentet fra 1803 til 1809. Enheden blev på grund af dets talrige landsknægtyper aldrig velfungerende, og i løbet af krigen 1807 deserterede mere end 1.000 mand. Under og efter Københavns

12

belejring blev en del af desertørerne fanget og henrettet på Amager Fælled og i Kastellet.

54 mm Ole Høyer figurer, John Winther Hansen

11 Generalmajor H.E. von Peymans stab i 1807

Opstillingen viser en stab med fem officerer af hæren og to søofficerer, samt en ordonnans. I bagerste række ses fra venstre en feltjæger som ordonnans og fra Den Kongl. Livgarde til Hest, en premierløjnant i vagtuniform med gul collet og casque (hjelm). Foran disse fra venstre en major fra Kongens Regiment, en søofficer, en husarritmester i sin dagliguniform, en såkaldt løbekjole. Herefter en ritmester fra Den Kongelige Livgarde til Hest i rød dagliguniform, en premierløjnant fra 3. Jyske Infanteriregiment og til slut en søofficerer i blå uniform. Fælles for alle, der tjente i Generalstaben, var deres røde fjer i hovedbeklædningen.

54 mm figurer af egen produktion, John Winther Hansen

12 Den Kongl. Livgarde til Fods

Livgarden forestod, den gang som nu, vagten ved de kongelige slotte. Her ses en afdeling med både en af de broderede hvide gallafaner og med de to almindelige vagtfaner. Gardens jægerkompagni deltog i udfaldet i Classens Have.

54 mm konverterede Historex-figurer, John Winther Hansen

13 Det Sjællandske Landeværn

Under kampen ved Køge den 29. august blev to officerer og 150 mand fra Landeværnet dræbt. Hensigten med Landeværnet var, at tidligere soldater med en tjenestetid på seks til otte år bag sig skulle indgå i forsvaret af deres hjemprovins, uden at de dog skulle genindtræde i den regulære hær.

54 mm figur af egen produktion, Chr. Lygum

14 Landeværnssoldaten

I uniformsæssig henseende skelnede man Landeværnet fra hærens enheder ved landeværnsmændenes røde kjoler uden rabatter. Krave og ærmeopslag var lyseblå. Lærredsbukserne burde være hvide med tilhørende lange gråhvide sejldugsgamacher og sko – eller træsko. I de sorte runde hatte bar mandskabet grønne fjer. Som et yderligere særkende førtes sort og ikke hvidt lædertøj med mesingspænder.

54 mm figurer af egen produktion, Chr. Lygum

15 Københavnsk politibetjent

I 1807 fandtes kun ca. 80 politibetjente i Det Københavnske Politi. De var uddannet til at opfatte deres opgave nærmest som en straffende myndighed. Loven skulle overholdes, og derfor var hver betjent udstyret med en svær spanskørsstok, som blev brugt flittigt.

54 mm Ole Høyer figur, John Winther Hansen

11

13

14

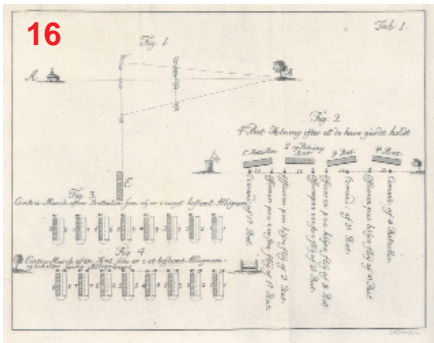

15

16 Excerreglementet 1787 - Dansk taktik

Den 29. august om morgenen gav Generalmajor Castenschiold ordre til dansk fremrykning mod General Arthur Wellesleys position syd for Skensved Å. Den danske deployering udførtes mod nord med 7. og 8. Bataljoner af Søndre Sjællandske Landeværnsregiment (begge lollandske) understøttet af 1 eskadron landeværnsryttere og af to 6 pds. kanoner. I princippet ville infanteriet opmarchere som vist på Tab.1 i Excerreglementet 1787 i to geledder. Skridtene har næppe været så muntre, som reglementet foreskrev, da den beskedne dækning, som terrænet gav, ikke ydede megen beskyttelse. At den udmattede 9. Bataljon (falstersk) sluttede sig til, gjorde ingen forskel. Første del af den danske retræte blev panikagtig - efter mødet med fire regulære liniebataljoner fra henholdsvis 92nd, 43rd, 52nd og 95th Regiments of Foot, to eskadroner af 3rd Regiment of Hussars, King's German Legion samt Horse Artillery, King's German Legion.

Privateje

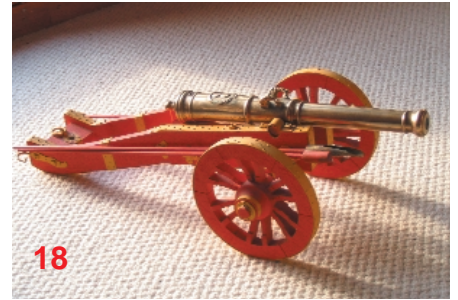

16

17 Dansk musketersabel M 1756

Dette sidevåben indgik i bevæbningen af det danske linieinfanteri. Messingfæstet har snoede riller i grebet, hjerteformet parerplade, håndbøjlen er tappet ind i knappen, og på kvartssiden er der en tombøjle. Klingens enægget med Frederik 5s kronede navne-ciffer samt årstallet 1758. Våbnets fulde længde er 75 cm. Landeværnsenhederne var desuden udstyret med Landeværnsgevær M

17

18

1801, som med påsat bajonet havde en længde på 144 cm.

Privateje

18 Dansk fæstningsartilleri

Som i andre danske og norske fæstninger anvendtes i Kastellet i København blandt andet skytssystem 1766 (Karl af Hessen), 12 pds. kanon i voldlavet, der præsterede en middel skudvidde på 1.235 m. Mod søsiden var seks stykker opstillet og i bastionerne mod landsiden 12 stykker. I alt var fæstningen bestykket med 82 kanoner, 22 morterer og 12 haubitser. Det britiske belejringsskyts var det danske overlegent.

Model i størrelse 1:10, Privateje

19 Dansk kanonjolle

Fartøjet havde 18 årer og en besætning på 24 mand. I forstavnen en 1 pd falkonet og i agterstavnen en 24 pds. støbejernskanon af skytssystem 1804 (Høyer). Af hensyn til balancen kunne kanonen ikke anbringes helt agterude i det lille far-

20

tøj, så man udformede agterdelen af jollen som en slags lukket ponton. I alt blev der under krigen bygget 69 kanonjoller og 157 stk. af den noget større kanonchalup, der var bestykket med én kanon for og én agter.
Model i størrelse 1 : 32 af egen produktion, Niels Eric Boesgaard

19

20 Fra et britisk belejringsbatteri foran København.

Dioramaet viser en scene fra belejringsbatteriet i sandgraven, hvor nu Johanneskirken står ved Sankt Hans Torv (Belejringsbatteri IX). De britiske belejringsbatterier var alle godt gemt bag buske og gærder, og her - hvor bestykningen var krumbaneskyts - endda nede i et hul. Batteriet havde fire stk. 13 tommers morterer, og kuglerne kunne række ned til Kongens Nytorv. Byen var belejret af tre divisioner, der som belejringsskyts hver havde et batteri 13 tommers og to batterier 10 tommers morterer, foruden et raketbatteri - et nyt våben. Dertil kom batterier med 24 pds. kanoner, der skulle skyde brecher i voldene ved et stormangreb, men de kom ikke i brug. Københavns volde var gamle og forsømte, og Generalmajor Peymann havde beordret 12 pds. kanoner op på voldene, fordi de var hurtigere at lade end tungere skyts, hvilket var godt mod et stormangreb, men kanonerne kunne ikke række ud til de tunge belejringsbatterier.

54 mm Stadden figurer, Don Johansen

22

21 9 pd engelsk artilleri
 Engelsk standardkanon af bloklavetypen, som blev benyttet under napoleonskrigene af englænderne og mange af deres allierede. Kanonerne blev normalt trukket af seks heste, idet kanon med prodsning og ammunition vejede mere end to tons.
54 mm Historex model, John Winther Hansen

22 King's German Legion, 3rd Regiment of Hussars (Light Dragoons), officer

Kings German Legion (ofte blot benævnt KGL) var et korps af hannoveranere i britisk tjeneste. Den engelske konge Georg III var samtidig kurfyrste af Hannover, som blev besat af franskmændene 1803. Korpset var en lille hær for sig med alle våbenarter, uniformeret og udrustet på samme vis som de britiske tropper. Efter at have deltaget ved København, kæmpede KGL tappert i Spanien og deltog også ved Waterloo.

54 mm Stadden figur, Don Johansen

23 7th Regiment of Foot (Royal Fusiliers). En tømmermand og en grenader

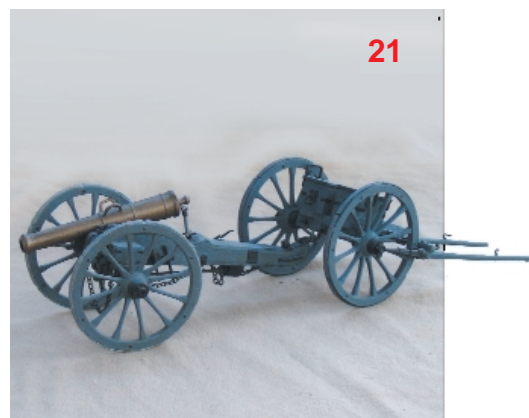
Tømmermænd og grenaderer var i alle hæere regimenternes elite, som gik i spidsen ved angreb, på march og ved parader. Tømmermændene skulle rydde hindringer af vejen. March gik i bedste fald ad elendige veje, men lige så ofte gennem terræn, hvor der måtte gøres plads for de efterfølgende kolonner. Typisk var tømmermænd de eneste, der den gang måtte - og skulle - bære fuldskæg. Grenadererne var udtaget blandt regimentets højeste. Betegnelsen havde de fra 100 år tidli-

23

gere, hvor de specielt kæmpede i åben kamp med håndgranater. Det gjorde de ikke mere i 1807.

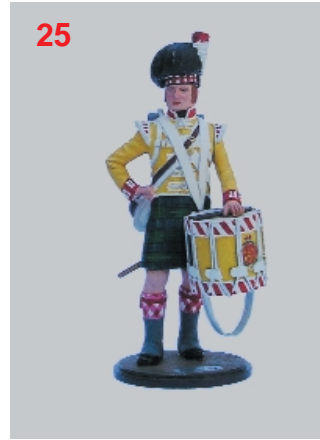
54 mm Stadden figurer, Don Johansen

21

1807

KRIGEN PÅ SJÆLLAND

24 92nd Regiment of Foot, 1st Battalion, officer

Officer fra et af de berømte skotske højlandsregimenter, som er specielt kendelige på hovedbeklædninger med isatte strudsefjer. Den slags pynt blev dog ikke båret til daglig. Officerer gik normalt i lange benklæder og optrådte kun ved festlige lejligheder i kilt.

**90 mm Hinchcliffe figur,
Claus Allan Anderson**

25 92nd Regiment of Foot, 1st Battalion, tambour fra Grenaderkompagniet

Tambouren har uniformsjakke i "omvendt" farve, dvs. i regimentsfarven. Det var almindeligt i mange hære at uniformere spillemænd og musikere i afvigende farver. At han - skønt skotte - er udstyret med tromme er korrekt. Trommer var den tids signalmidler. Sækkepiper derimod, som de skotske regimenter selvfølgelig også medbragte på slagmarkerne, var uautoriserede instrumenter, som regimentets officerer selv betalte for.

**90 mm Tradition figur,
Henning Bjerg Karstensen**

26 95th Regiment of Foot, officer

De engelske jægerregimenter, såkaldte Rifle Regiments, var specialstyrker, som var i stand til at kæmpe i åbne formationer, i modsætning til det almindelige infanteri, som kæmpede på linie eller i kolonner under stram kommando. Typisk er de klædt i mørkegrønt, og officeren bærer snorebesat pels, som var han husar, en soldaterty-

pe, der også uddannedes til enkeltmandskamp og hurtighed.

**54 mm Hunton Hunt figur,
Don Johansen**

27 95th Regiment of Foot, 1st Battalion, menig

De menige var bevæbnet med rifler, et våben der nok var besværligere at lade, men som var langt mere træfsikkert end infanteriets geværer, de såkaldte "Brown Bess", en hundredårig model på dette tidspunkt. Med sådanne glatløbende geværer var det mere held end dygtighed, hvis man ramte, idet de ikke havde sigtekorn. Derfor afgav det almindelige infanteri altid ild i salver, medens riffelskytterne skød, når de havde et mål på sigtekornet. Regimentet deltog ved Køge.

**90 mm Poste Militaire figur,
E. Hald**

28 Royal Horse Artillery, artillerist

Ridende artilleri var et forholdsvis nyt våben, som først rigtig kom i anvendelse på de europæiske slagmarker under napoleonskrigene. Før den tid var artilleriet så tungt og klodset, at når det først var placeret, var det svært at skifte opstilling. Som den elite det var, er enheden uniformeret husaragtigt. Hjelmene er en såkaldt casque, en forældet, men køn hovedbeklædning fra dette lette rytteri.

**54 mm Historex figur,
John Winther Hansen**

29 Royal Horse Artillery, officer
Officeren er endnu mere husaragtigt klædt end artilleristen, da han bærer trøje (dolman) tæt besat med guldsnore. Ved festlige lejligheder og under parade bar officerer tillige en guldsnorebesat pels løst hængende over venstre skulder - ganske som husarer.

54 mm Historex figur, John Winther Hansen

31 Oprydning i Lille Købmagergade efter Københavns bombardement

En brandmajor overvåger, at tre mænd vælter en gavl i et af de udbrændte huse i Lille Købmagergade. Postbudet prøver at finde brevets adresse i ruinerne, mens skomageren glæder sig over at have reddet en flaske brændevin ud af de sørgelige rester af sit hus. På fortovet ses en ueksploderet engelsk bombe, en af brandkorpsets ødelagte vandtønder og mellem

ruinerne en af de congresske raketter. Inspiration er hentet i J. P. Møllers og C. W. Eckersbergs maleri "Det ruinede København" fra 1808 samt fra G. L. Lahdes stik "Klædedragter i Kjøbenhavn" fra 1806-1808.

54 mm konverterede Historex figurer, Svend Nielsen

32 Familiepistolerne
Den 14-årige Frits Hammer ses her sammen med sin fader, kro-

30 Efter udfaldet mod Vibenshus
Under udfaldet den 17. august blev britiske forposter fordrevet fra Store og Lille Vibenshus af blandt andre Kongens Livjægerkorps. Det danske angreb var en koordineret indsats af landstyrker og kanonbåde, der fra Kalkbrænderibugten beskød belejningsstyrkerne. Her ses to menige fra Kronprinsens Livkorps og en livjæger studere forskellig britisk udrustning, bla. en erobret såkaldt stovepipe chakot.

54 mm konverterede Historex figurer, Svend Nielsen

34 Det brændende København set fra de engelske belejringsbatterier

Dioramaet viser bombardementet på København set fra englændernes side, og figurerne er legetøjsfigurer af plastik fra 1950- og 1960'erne, bemalet så de passer til begivenheden.

Britains- og Reislerfigurer, Finn Thorsen Hansen.

35 G.W. Rössners 30 mm fladfigurer

Som baggrund er benyttet C.W. Eckersbergs tegning "Udfaldet i Classens Have".

Figurerne forestiller danske tropper 1804-1808. Der findes i serien stab, officerer, musketerer, grenaderer, jægere, ridende artilleri, rytterregimenter og lette dragoner. Figurerne sælges af Selskabet, som har et mindre restparti.

30 mm fladfigurer graveret af professor G.W. Rössner, Finn Thorsen Hansen

værten fra Asminderød Kro. Den engelske general Baird forærer den unge skarpskytte sine egne sølvbeslåede pistoler som "præmie" for at have såret generalen under udfaldet i Classens Have. I baggrunden et plankeværk med et gennemskudt hjertes. Da generalen ikke rigtig ville tro, at en så ung knægt kunne skyde så godt, blev der afholdt en prøve.

Den unge Frits beviste sine evner som skarpskytte ved at ramme spillekortet hjertes es - lige gennem esset - på 200 skridts afstand.

54 mm konverterede Historex figurer, Svend Nielsen

33 Udfaldet i Classens Have

Dioramaet er inspireret af C.W. Eckersbergs kendte tegning. Kongens Livjægerkorps rykker frem i spredt orden gennem Classens Have fulgt af tømmermænd og brandfolk. Opgaven var at fælde træerne og brænde bygningerne af, så kanonerne på Kastellets vold havde frit skud mod briterne. Til højre rykker Norske Livregiment til Fods frem.

At bemale flade figurer er en kunst for sig, ligeså dioramabygning med flade figurer. Hvor mange forskellige typer flade figurer der findes i dag vides ikke, men man anslår omkring 300.000.

30 mm fladfigurer graveret af professor G.W. Rössner, Christian Raun

36 Hvor godtfolk er...

Seks danske soldater mødes efter kampen i en kro. Nogle er glade - andre trætte.

54 mm konverterede Historex figurer, John Sjöberg

37 Krigsspilsfigurer fra napoleonsperioden

Krigsspil er en simuleret krig i miniaturestørrelse efter regler, der er tilpasset den enkelte periode og et bestemt militært niveau. Det kan betragtes som en slags skak, blot med flere brikker, som kan repræsentere alt fra en enkelt mand til f.eks. en brigade.

Krigsspilsfigurer findes i alle størrelser, men det er mest almindeligt at benytte 15 mm - 25 mm, idet større figurer kræver mere plads. Skydninger, held og uheld afgøres ved terningekast.

For mange er det at bemale figurerne så nøjagtigt som muligt en lige så stor del af fornøjelsen som det at spille.

15 mm krigsspilsfigurer, 92nd Regiment of Foot, 1st Battalion, Martin Davidsen

